

Nieuw consortium vergroot transfusiekennis

Marian van Kraaij
Peter Kemper
Anske van der Bom

Samenwerking is onontbeerlijk als je goed wetenschappelijk onderzoek wilt verrichten. Met die gedachte is een consortium opgericht voor bloedtransfusie-onderzoek, waarin verschillende partijen de krachten bundelen.

De aanleiding om het consortium op te richten is het PROTON II-project van Sanquin. Binnen dit project wordt een data-warehouse ontwikkeld met gegevens over mensen die een bloedtransfusie hebben gekregen, gekoppeld aan gegevens over de desbetreffende donors en bloedproducten. “Om dit continu en gedetailleerd in kaart te brengen, hebben we de transfusiedata van ziekenhuizen nodig”, vertelt Marian van Kraaij. Van Kraaij is directeur Unit Transfusiegeneskunde bij Sanquin Bloedbank en initiatiefnemer van het consortium. “Verschillende ziekenhuizen zijn inmiddels aangesloten op het PROTON II-project. Vanuit die basis is het logisch om verdere samenwerking te onderzoeken. Daarnaast merken we dat er binnen ziekenhuizen een zekere moeheid is ontstaan om medewerking aan onderzoeken te verlenen. Het is tijdrovend voor het medisch en laboratoriumpersoneel om databestanden door te nemen en vragenlijsten in te vullen. Er wordt nogal vaak een beroep op hen gedaan door onderzoekers. Ook daarom besloten we een samenwerkingsverband op te richten. Medewerkers van ziekenhuizen die meedoen in het consortium, kunnen zelf onderzoeksvragen inbrengen en meepubliceren in wetenschappelijke tijdschriften. Zo krijgen ze iets terug voor hun inspanningen.”

Voorbeeld

Om het enthousiasme voor een consortium te peilen organiseerde Van Kraaij een bijeenkomst waarvoor ze contacten uit alle ziekenhuizen, waarmee Sanquin al samenwerkte, uitnodigde. Dat enthousiasme bleek dusdanig groot, dat een tweede bijeenkomst werd georganiseerd over de praktische invulling van het consortium. Peter Kemper, medewerker van de afdeling Klinische Transfusieresearch (CTR) van Sanquin Research, werd benoemd tot secretaris. Kemper: “Iedereen die onderzoek doet op het gebied van bloedtransfusie is welkom om aan te sluiten. Op dit moment zijn de leden

in ieder geval Sanquin, het landelijk bureau voor hemo- en biovigilantie TRIP, vrijwel alle academische ziekenhuizen en verschillende STZ- en kleinere ziekenhuizen. Onder de deelnemers zijn epidemiologen, hematologen, klinisch chemici, hoofdlaboranten, onderzoekers, transfusiespecialisten en donorartsen.”

Faciliterende rol

Besloten is het consortium onder te brengen bij de Nederlandse Vereniging voor Bloedtransfusie (NVB), in de vorm van een werkgroep. Hans Soons, voorzitter van de NVB, is bijzonder blij met de komst van het samenwerkingsverband: “Kennisuitwisseling en het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek passen volledig in de missie en visie van de NVB. Daarom geven wij graag ondersteuning aan het consortium, bijvoorbeeld door vergaderruimte beschikbaar te stellen en een plek op onze website te bieden. Het zou ook niet handig zijn als het consortium een aparte organisatie werd, opererend naast de NVB. Alle professionals op het gebied van de bloedtransfusie zijn al met elkaar verbonden via de NVB. We treffen elkaar jaarlijks op de NVB-symposia. Het is heel mooi dat er nu een diepere laag in de contacten komt, in de vorm van gezamenlijk onderzoek.” Soons benadrukt dat het consortium op inhoudelijk vlak onafhankelijk zal opereren. “De NVB heeft puur een faciliterende rol. De onderzoekers moeten ook zelf hun onderzoeksfinanciering regelen.”

Dutch Transfusion Database

Voor het databeheer wordt gebruik gemaakt van de PROTON II-database van Sanquin. Deze wordt uitgebouwd tot een gemeenschappelijke *Dutch Transfusion Database*, waarvoor Sanquin en de meewerkende ziekenhuizen data aanleveren. Kemper: “Iedereen die data aanlevert, blijft zelf eigenaar van die data. Voor de rest gelden de voorwaarden die standaard voor een data-warehouse gelden. Belangrijk is ook dat we een standaardisering doorvoeren, zodat we de gegevens uit verschillende databases eenvoudig aan elkaar kunnen koppelen. We hebben nu, zelfs binnen één ziekenhuis, te maken met veel verschillende systemen. Het wordt een uitdaging om dat uniformer te krijgen.” Maar naast het concreet data

Onderzoek

verzamen, is het consortium vooral heel belangrijk om mensen bij elkaar te brengen, zegt Kemper. “Als we met elkaar delen waar we mee bezig zijn, voorkom je dat er dubbel werk plaats vindt én kun je elkaar inspireren.”

Focus

De werkgroep die nadacht over mogelijke onderzoeksvragen, focust vooral op laaghangend fruit: waar kan relatief gemakkelijk onderzoek gedaan worden? “De kennis over transfusie moet groter worden, dat is de drijfveer van iedereen die meedoet”, zegt Anske van der Bom. Van der Bom is manager van de afdeling Klinische Transfusieresearch (CTR) van Sanquin Research. “Er is nu nog nauwelijks wetenschappelijke onderbouwing voor de richtlijnen die we hanteren bij transfusie. Een mogelijk onderzoek kan bijvoorbeeld onder hemato-oncologische patiënten worden gehouden over transfusie-triggers, gekoppeld aan hemoglobine-waarden. Wat zijn de triggers om rode bloedcellen toe te dienen? Die vraag kan ook bij bloedplaatjes worden onderzocht. Er zijn namelijk aanwijzingen dat het per ziektegroep verschilt wanneer je bloedplaatjes moet geven.” Ook reeds lopende studies passen binnen het consortium. Van der Bom: “De ATTACH-studie die is opgezet vanuit de afdeling CTR, is een fase IV-studie waarin trombocyten in PAS (platelet additive solution) worden vergeleken met trombocyten in plasma. Tot nu toe lijkt de effectiviteit gelijk, maar geldt dit onder alle omstandigheden? Op dit moment loopt de inclusie nog en kunnen ziekenhuizen nog meedoen.” Een andere studie die goed binnen het consortium past is de FROSTED-studie naar het gebruik van plasma en de vergelijking tussen Q- en Omniplasma. Van der Bom: “In een Canadese studie is aangetoond dat er een overgebruik voor plasma bestaat. De FROSTED-studie wil deze studie in de Nederlandse setting repliceren. Daarnaast probeert FROSTED inzicht te bieden in de risicofactoren bij een plasma-transfusie. Ook aan deze studie kunnen ziekenhuizen nog meedoen.”

Open deuren

De voordelen van samenwerken in het con-

sortium zijn volgens alle geïnterviewden klip en klaar. “We kunnen gemakkelijker studies opzetten binnen meerdere ziekenhuizen en zo sneller meer data verzamelen”, zegt Van der Bom. “Het consortium brengt mensen bij elkaar. Je doet ideeën op bij mensen met verschillende achtergronden en voorkomt een kokervisie”, vult Van Kraaij aan. “Hopelijk gaat het consortium veel mooie wetenschappelijke publicaties op het gebied van transfusieonderzoek opleveren. En daarmee vanzelfsprekend ook een betere patiëntenzorg.” Ook de financiering van onderzoek wordt makkelijker. Soons: “Bij de aanvraag voor een subsidie sta je sterker met een samenwerkingsverband van denkkracht achter je, dan als eenling. Dat geldt zeker ook op internationaal niveau, bijvoorbeeld voor aanvragen bij de EU. Het opent deuren als je jezelf vanuit een consortium kunt presenteren.”

Wilt u meepubliceren en meeprofiten van de kennis binnen het consortium? Neem dan contact op met Peter Kemper, p.kemper@sanquin.nl

Marian van Kraaij (‘s Heerenberg, 1963) studeerde geneeskunde in Utrecht, waar ze ook de opleidingen tot internist en hematoloog deed. In 2008 trad ze toe tot de unit Medische Zaken van de Bloedbank in regio Zuidoost. In juni 2009 werd ze manager van de regionale unit Medische Zaken. Sinds 2012 is ze unitdirecteur Transfusiegeneskunde van Sanquin Bloedbank, per januari 2016 is ze ook unitdirecteur Donorzaken. m.vankraaij@sanquin.nl

Anske van der Bom (Oudenbosch, 1964) studeerde geneeskunde aan de Universiteit Leiden en klinische epidemiologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Sinds 2004 is ze universitair hoofddocent bij de afdeling Klinische Epidemiologie van het LUMC en sinds 2011 manager van de afdeling Klinische Transfusieresearch van Sanquin. Van der Bom is hoogleraar Klinische Epidemiologie, in het bijzonder de Transfusiegeneskunde bij het LUMC. j.g.vanderbom@lumc.nl

Peter Kemper (Dokkum, 1984) studeerde communicatie en psychologie aan de Universiteit van Twente. Zijn promotieonderzoek richtte zich op de effectiviteit van crew resource management op de intensive care. Daarna verrichtte hij onderzoek naar toezicht op polyfarmacie bij kwetsbare ouderen. Sinds 2014 werkt Kemper bij de afdeling Klinische Transfusieresearch van Sanquin en het Julius Centrum van het UMCU, als projectcoördinator van het Nederlandse Bloedtransfusie Datawarehouse. p.kemper@sanquin.nl

Ik werk vaak mee aan onderzoeken en het kost me altijd veel tijd om de gevraagde data te verzamelen. Het is belangrijk dat die dataverzameling beter

Met de klok mee: Hans Soons, Erik Beckers, Martin Schipperus en Karin De Vooght

gecoördineerd en afgestemd wordt. Door de multidisciplinaire samenstelling van het consortium denk ik dat we daarin enorme verbeterlagen zullen maken. Bovendien kunnen verschillende onderzoekers nu dezelfde data gebruiken, waardoor ik geen dubbel werk hoeft te verrichten.

Karen De Vooght, klinisch chemicus UMC Utrecht

De plannen die ik heb voor onderzoek, kan ik niet binnen één centrum realiseren. Als ik samenwerk met andere onderzoekers, kan ik een landelijk onderzoek opzetten. Uiteindelijk willen we allemaal dezelfde vragen op het gebied van bloedtransfusie zo goed mogelijk beantwoorden. Het ligt dan ook voor de hand om dat samen aan te pakken. Je kunt je haast afvragen waarom we niet eerder dit consortium zijn gestart.

Erik Beckers, hematoloog Maastricht UMC+ en lid Nederlandse Vereniging voor Hematologie

TRIP beheert een database met alle transfusie-reacties in Nederland. Die gegevens zijn heel bruikbaar voor onderzoek naar bijwerkingen en delen we dan ook graag binnen het consortium. Het consortium leidt tot een lichtere belasting van de ziekenhuizen. Dat is belangrijk, want TRIP heeft de ziekenhuizen nodig om transfusie-reacties aan ons te melden. Als ze door te veel partijen gevraagd worden gegevens te leveren, kunnen ze de motivatie daarvoor verliezen.”

Martin Schipperus, internist-hematoloog HagaZiekenhuis en voorzitter Stichting TRIP